

**ВІКОВІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА
ПРОСОДИЧНЕ ОФОРМЛЕННЯ ВИГУКІВ.
ВОЗРАСТНЫЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ КАК ФАКТОР ВЛИЯНИЯ НА
ПРОСОДИЧЕСКОЕ ОФОРМЛЕНИЕ МЕЖДОМЕТИЙ.
AGE-OLD DESCRIPTIONS AS FACTOR OF INFLUENCE ON
PROSODIC CHARACTERISTICS OF INTERJECTIONS.**

У статті викладені результати експериментально-фонетичного дослідження впливу вікового фактора на просодичні характеристики мовлення. Описані ознаки вікової варіативності мелодичних, динамічних характеристик англійського мовлення американців юнацького, молодшого та середнього віку.

Ключові слова: мовлення, вікова група, просодія, мелодика, гучність, інтенсивність.

В статті представлені результати експериментально-фонетичного дослідження просодических особенностей междометий и влияние на них возрастного фактора.

Ключевые слова: речь, возрастная группа, просодия, мелодика, громкость, интенсивность.

The given article lights up importance of complex researches of prosodic features of the emotional broadcasting which is under impact of of speakers' age descriptions. In this article an author examines prosodichni descriptions of exclamations, namely describes the signs of variativnosti of melodious, dynamic descriptions of the English broadcasting of Americans of different age-dependent groups - to 20-ti years, 20-40 years and representatives of middle age 40-60 years.

The article deals with the analysis of the English speech prosodic components of interjections. On the basis of the experimental data the most typical features of age variability of melody, dynamic characteristics, intensity of the English speech of American young people, middle-aged speakers are described.

Among the various factors of extralinguistic character, which stipulate a broadcasting specific, one of leading places occupies the physiology factor of differentiation on age. Age makes basis of human life and determines the limits of physical development and social possibilities of personality, gradual acquisition of status increase of part of personality meaningfulness in society, constructing of own history and unity with world development. As a concept of age universally, it makes basis of social aspect of life and has a cultural specific. The age-dependent group of transmitters of language – it inwardly the heterogeneous demographic group of society, which is related to the role and the place in the system of public recreation, by functions and types of activity, and also by necessities, valued settings, world view and interests. Actuality of the article is predefined the necessity of complex researches of prosodic features of the emotional broadcasting which are under impact of speakers' age descriptions.

It was discovered as a result of study and treatment of materials of the feature English-language films, that more frequent all and most exclamations used men and women in age from twenty to forty years. Quantitative description of the use of exclamations on age for men makes 528 times, and for women – in 320, that in percent correlation is 44% and 27% accordingly. On these two age-dependent groups in an aggregate are 71% from general totally of common exclamations. The age-dependent group of men and women in age from 40 is to 60 years characterized the midfrequency of the use of exclamations. However men, unlike women, more than in two times, use exclamations in the unprepared broadcasting.

Thus, as a result of study of prosodic descriptions of the emotional broadcasting on material of the feature English-language films of three age-dependent groups to 20- years, speakers in age from 20-40 and people of middle age from 40 to 60 years, it is possible to draw conclusion about possibility of determination of belonging of individual to the certain age-dependent group after the characteristic features of prosodic organization of broadcasting. The features of melodic, dynamic a component broadcasting, serve as the indicators of age. It was set that in the process of age-old differentiation of speakers an important role is played by the values of pitch, intensity and range.

Key words: speech, age group, interjections, prosody, melody, loudness, intensity.

Серед різноманітних факторів екстралінгвістичного характеру, що обумовлюють специфіку мовлення, одне з провідних місць посідає фізіологічний фактор диференціації за віком [5]. Одним з перших на це звернув увагу Н.С. Трубецкой: «У мовних спільнотах особливого значення набувають відмінності за віком» [8].

Вік складає основу людського буття та визначає межі фізичного розвитку і соціальні можливості особистості, поступове набуття статусу і примноження частки особистісної значущості в суспільстві, конструювання власної історії і єднання зі світовим розвитком [4]. Оскільки поняття віку універсально, воно становить основу соціального аспекту буття і має культурну специфіку [6]. Вік відіграє первинну роль в житті людини, оскільки визначає його місце в суспільстві, в робочому колективі, в сім'ї. Досягнення певних вікових відміток накладає на людину нові зобов'язання, права і свободи, заставляє перейняти на себе нові соціальні ролі.

Таким чином, вікові характеристики людини - відображають не лише його рух по індивідуальній життєвій траєкторії, але і його відповідність соціальним нормам.

Вікова група носіїв мови – це внутрішньо неоднорідна демографічна група суспільства, що пов'язана з роллю й місцем у системі суспільного відтворення, функціями й видами діяльності, а також потребами, ціннісними установками, світоглядом та інтересами [3]. У сучасному суспільстві вік є одним з найважливіших категорій соціальної взаємодії та соціальної організації суспільства. Поняття віку тісно пов'язане з соціальною роллю особи в сім'ї і в суспільстві, з наявністю у людини життєвого досвіду, влади і повноважень, а також з її соціальним статусом. Оскільки значна частина соціальної взаємодії представлена вербальними контактами, можна передбачити, що вік як соціальна категорія знаходить своє відображення і в мовній поведінці того, хто говорить. Так, мовні особливості, які розмежовують одну вікову групу від іншої, отримали назву «вікових маркерів» мови, які можуть розглядатися на фонологічному рівні [14].

Ще однією важливою проблемою дослідження віку як соціолінгвістичної змінної є питання про адекватне розчленовування життєвої траєкторії на статистично значущі проміжки часу, що охоплюють основні події в житті людини. Сучасна соціолінгвістика виділяє 2 підходи до вирішення даної проблеми, — «етичний» та «емічний» (etic & emic approaches) [1]; Перший підхід заключається в розділенні життєвої дороги на рівні тимчасові відрізки, які залежать від біологічного віку [13;18]. Згідно другого підходу, експериментальні дані групуються по основним періодам: життя мовців дослідження, в результаті чого враховується не лише біологічний вік, але й накопичений життєвий досвід мовця [12]. Необхідно відзначити, що велика частина, експериментальних

досліджень орієнтована на мовлення представників зрілої вікової групи, яка вважається найбільш статичною у плані вікових змін. В ході нашого експериментального дослідження ми керувалися саме другим підходом та виділили три групи мовців: до 20-ти років, 20-40 років та 40-60 років відповідно.

Актуальність статті зумовлено необхідністю комплексних досліджень просодичних особливостей емоційного мовлення, що знаходяться під впливом вікових характеристик мовців.

Матеріалом дослідження слугувало усне спонтанне мовлення американців, яке представлено американськими художніми фільмами *The Butterfly Effect*², *The Break-up*, *Meet the Fockers*, *P. S. I love you*, *Honey I Shrunk the Kids*, загальною тривалістю 8 годин 47 хвилин 45 секунд. Художні англійські фільми були опрацьовані за допомогою комп'ютерної програми *Speech Analyzer*.

Метою даної роботи є комплексний аналіз просодичних характеристик вигуків мовлення американців різних вікових груп – до 20-ти років, 20-40 років, та представників середнього віку 40-60 років.

В результаті вивчення та обробки матеріалів художніх англійських фільмів було виявлено, що найчастіше та найбільше вигуків вживається чоловіками та жінками віком від двадцяти до сорока років (див. Табл.1).

Кількісна характеристика вживання вигуків за віком

Таблиця 1.

Вживання вигуків за віком						
Чол (20-40)	Жін (20-40)	Чол (40-60)	Жін (40-60)	Чол (teenager)	Жін (teenager)	Всього
528	320	189	101	19	32	1189

Кількісна характеристика вживання вигуків за віком у чоловіків становить 528 рази, а у жінок – 320 р., що у процентному співвідношенні становить 44% та 27% відповідно. На ці дві вікові групи в сукупності припадає 71% від усієї загальної кількості вживаних вигуків (див Рис.1 та 2).

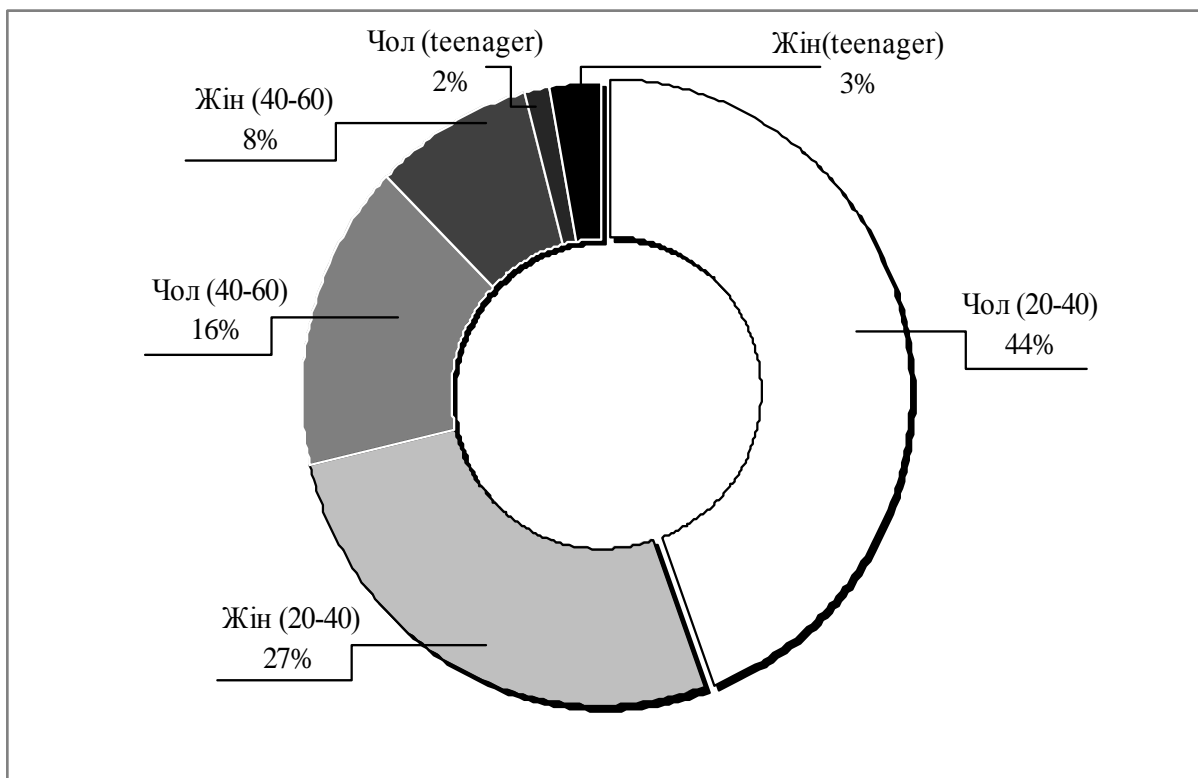

Рис. 1.
Процентне співвідношення вживання вигуків за віком.

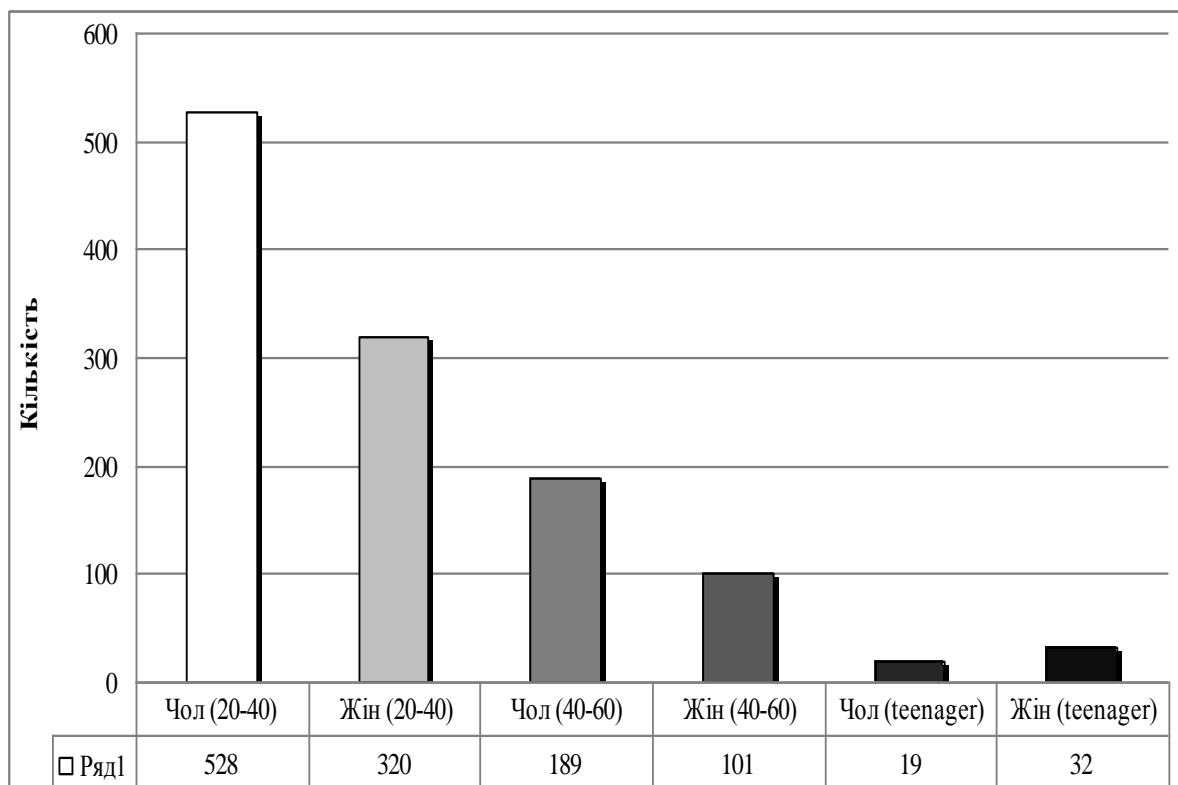

Рис. 2.
Кількісне співвідношення вживання вигуків за віком.

Як видно з Рис.1, 2 та Табл.1, які показують процентне та кількісні співвідношення вживання вигуків між віковими групами, найменш вживані вигуки досліджувані наймолодшої вікової групи. У спонтанному мовленні на цю вікову групу припадає 5%, (або 51 раз) вживання вигуків.

Вікова група чоловіків та жінок віком від 40 до 60 років характеризується середньою частотою вживання вигуків. Однак чоловіки, на відміну від жінок, більше, ніж у два рази, використовують вигуки у своєму непідготовленому мовленні.

За допомогою програми Speech Analyzer було проведено експериментально-фонетичне дослідження вживання окремих вигуків різними віковими групами. Як вже зазначалось вище, для вивчення просодичних характеристик спонтанного мовлення нами були взяті максимальні та мінімальні середні значення ЧОТ (Hz, St) для визначення діапазону ЧОТ (% , St) та середню максимальну інтенсивність (dB), які ми досліджували за допомогою графіків Auto Pitch та Intensity відповідно.

Оскільки дослідженню підлягали окремі вигуки (тобто слова), то комп'ютерна програма Speech Analyzer не в змозі визначити основну частоту окремих слів, що можна зробити при дослідженні цілих фраз та словосполучень. Тому до уваги брались тільки ті результати, де чітко можна було виявити основну частоту (її максимальні та мінімальні значення). Що ж стосується дослідження діапазону інтенсивності, в цьому випадку його дослідити було не можливо, оскільки при дослідженні окремих слів можна говорити тільки про їх максимальні значення інтенсивності, що й нами було зроблено.

Всі оброблені та підраховані дані було зведено до Табл.2.

Середні значення ЧОТ та інтенсивності за віковими групами.

Таблиця 2.

Вікові групи	Максимальне середнє значення ЧОТ, Hz	Максимальне середнє значення ЧОТ, st	Мінімальне середнє значення ЧОТ, Hz	Мінімальне середнє значення ЧОТ, st	Діапа зон ЧОТ, %	Діапа зон ЧОТ, st	Середня максим. інтенсивність, dB
Чол- (20-40)	232,8	56,6	179,1	52,4	30,0	4,2	-23,00
Жін- (20-40)	279,1	59,1	211,1	52,1	32,2	7,0	-22,45
Чол- (40-60)	188,2	52,8	151,5	49,1	24,2	3,7	-21,80
Жін- (40-60)	321,7	62,5	282,2	60,1	14,0	2,4	-22,18
Чол-(до 20- років)	242,9	58,6	197,3	54,0	23,1	4,6	-20,87
Жін-(до 20- років)	286,7	57,8	197,6	51,3	45,1	6,5	-12,23

З таблиці видно, що найбільший діапазон інтенсивності маємо у жінок із досліджуваних вікових груп від 20 до 40 років та віком до двадцяти років.

Діапазон ЧОТ, виміряний у півтонах, то чоловіки з двох вікових груп віком від 20-40 років та чоловіки (teenagers) мають майже однакові значення: 4,2 st., та 4,6 st., відповідно. Найвужчий діапазон ЧОТ спостерігаємо у жінок віком від 40-60 років – 14,0% або 2,4 st. Представлена вікова група також чітко відрізняється від усіх інших максимальним та мінімальним середніми значеннями ЧОТ. Так, у жінок віком від 40-60 років найбільше максимальне середнє значення ЧОТ – 321,7 Hz., або 62,5 st.

Навіть мінімальне середнє значення ЧОТ вище за відповідні максимальні середні значення в інших вікових групах – 282,2 Hz., або 60,1 st. Вікова група характеризується також і абсолютним максимальним значенням ЧОТ – 70,7 st., або 485,8 Hz (див Рис.3).

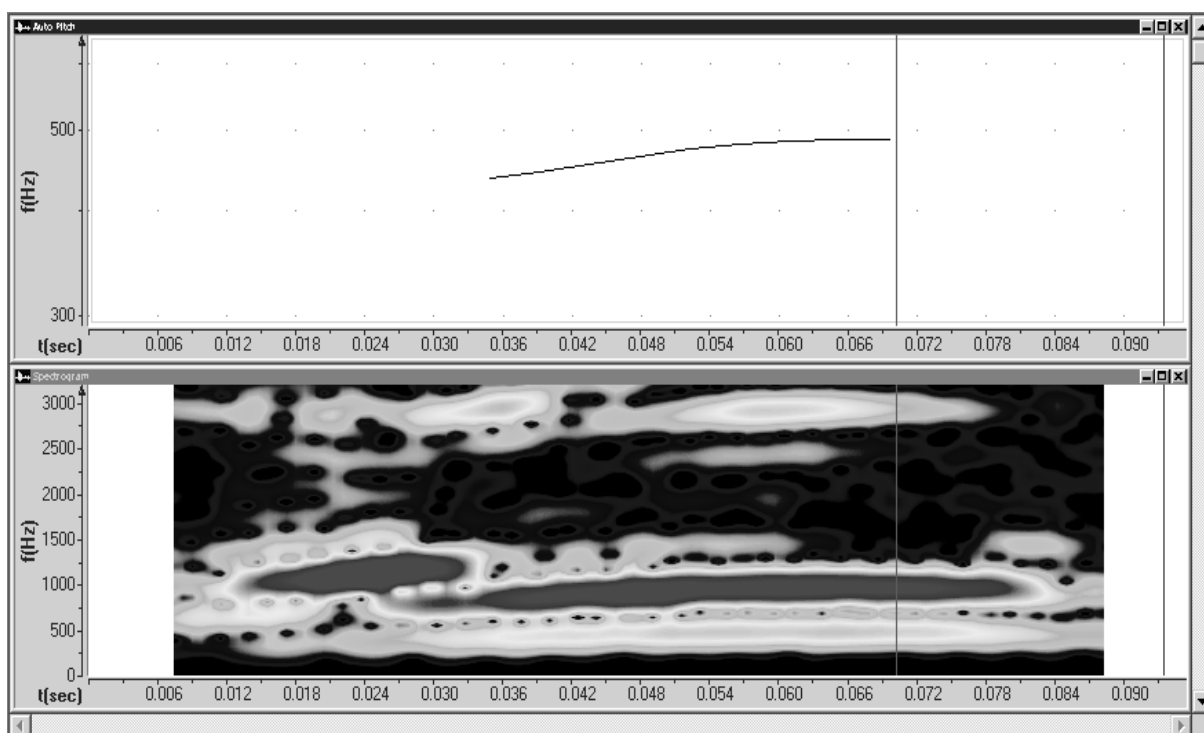
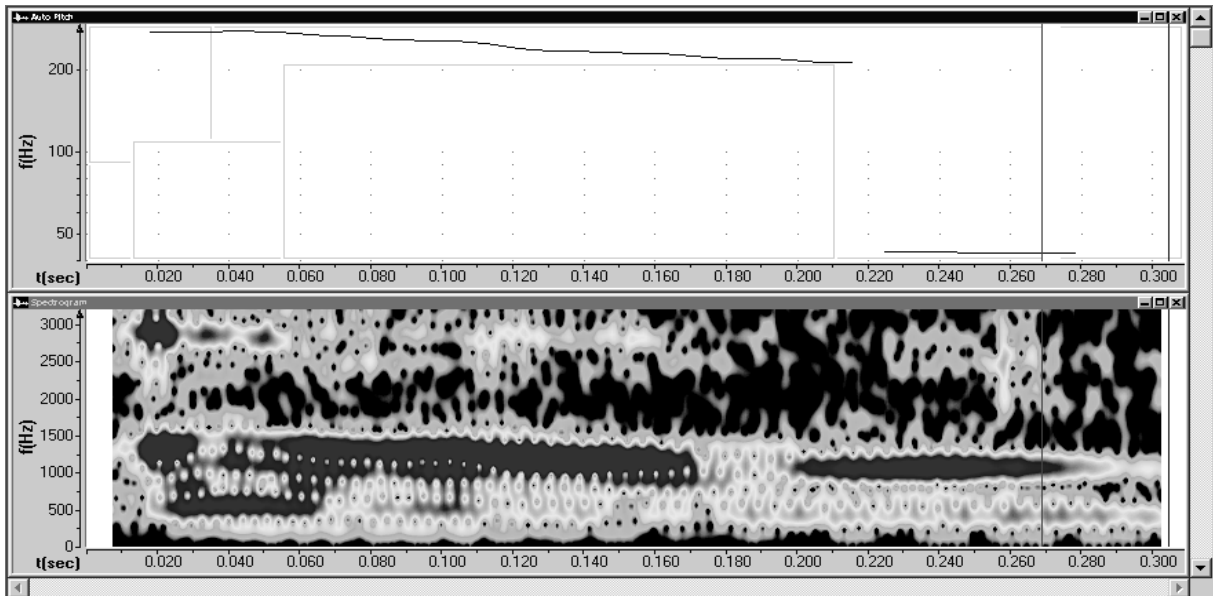

Рис. 3

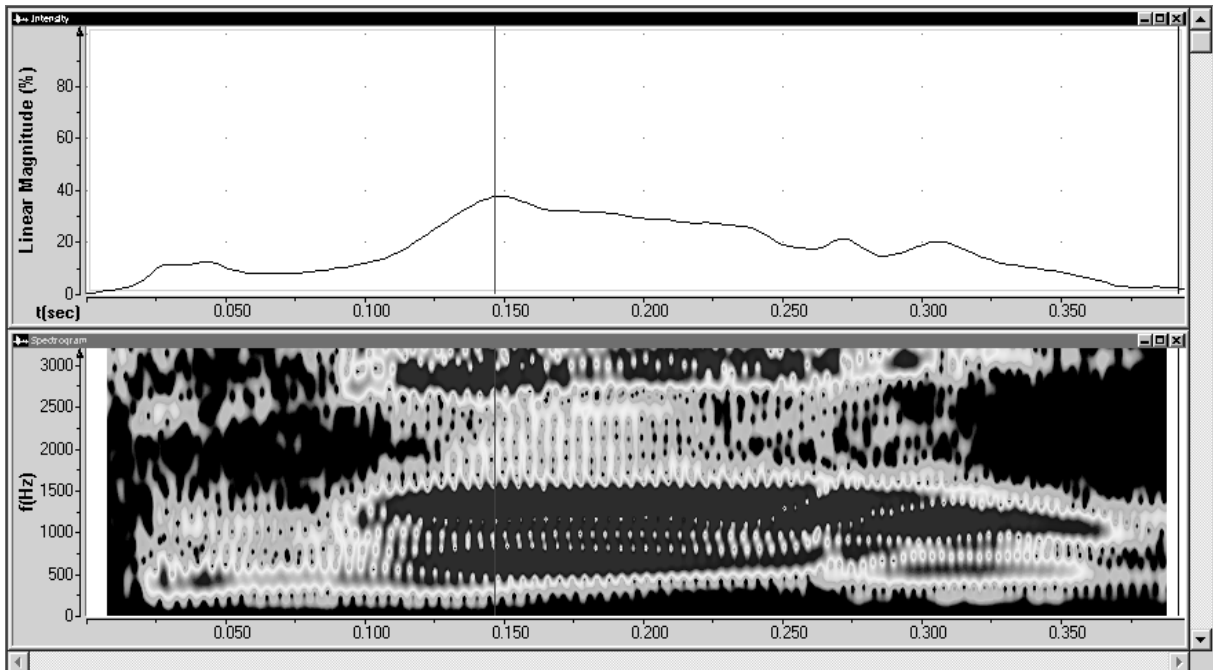
Графічне зображення вигуку "Oh" з максимальною абсолютною частотою основного тону, вікової групи 40-60 років (ж).

А мінімальне абсолютне значення ЧОТ спостерігалось у жінок вікової групи до 20 років – 28,60 st., або 42,7 Hz (див. Рис.4).

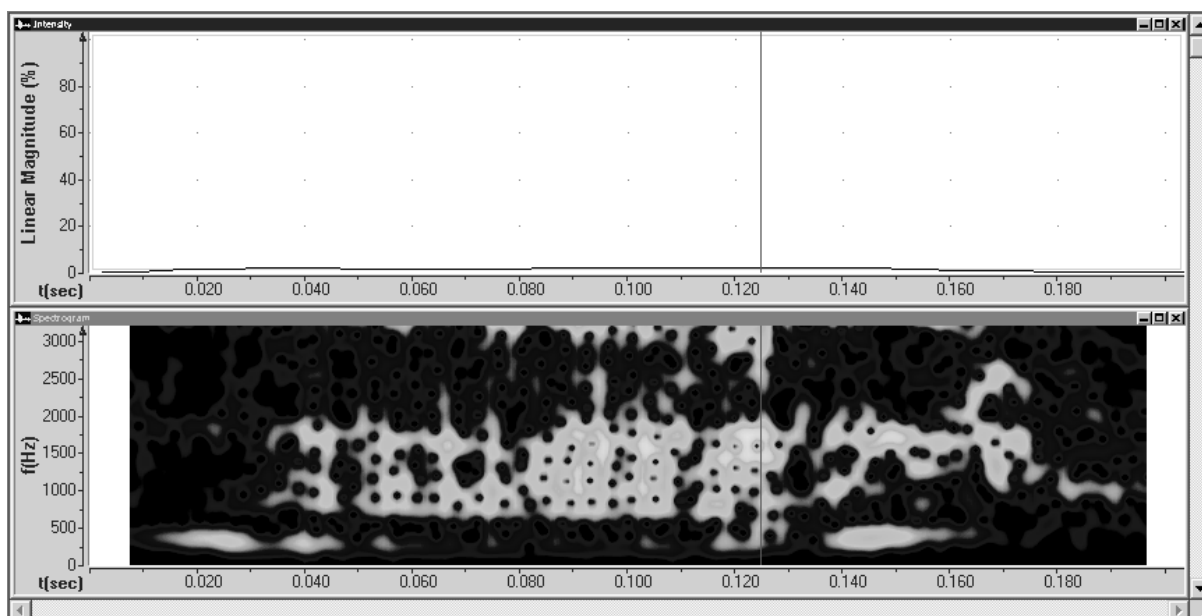

Рис. 4
 Графічне зображення вугуку "Oh" з мінімальною абсолютною частотою основного тону, вікової групи до 20 років (ж).

Розглядаючи максимальну середню інтенсивність, то найбільше її значення маємо у жінок з вікової групи до 20 років: -12,23 dB, а найменше її значення представлено чоловіками вікової категорії від 20 до 40 років: -23,00 dB.

Рис. 5
 Графічне зображення вугуку "Well" з максимальною абсолютною інтенсивністю, вікової групи до 20 років (ж).

Рис. 6

Графічне зображення вигуку "Нuh" з мінімальною абсолютною інтенсивністю, сказану жінкою вікової групи 40-60 років.

Що стосується абсолютних значень інтенсивності, то максимальне значення знову спостерігаємо у жінок вікової групи до 20 років: -8,50 dB, а мінімальне значення – у жінок вікової групи 40-60 років: -32,03 dB (див. Рис 5, 6).

Отже, підсумовуючи, з Рис. 5 та 6 чітко можна простежити вікову різницю та належність до певної вікової групи. Особи жіночої статі до 20 років є більш емоційні. Також широкий діапазон ЧОТ говорить про несформованість органів мовленнєвого апарату (так само широкий діапазон ЧОТ ми спостерігаємо і у чоловіків віком до 20 років). Саме тому дуже часто у досліджуваних віком до 20 років можна побачити так звані коливання в силі інтенсивності, з якою мовці вимовляють окремі вигуки. Так, наприклад, вимовляючи лише один вигук, досліджуваний різко переходить від максимальної частоти в 277,6 Hz або 61,0 st до мінімального значення в 42,7 Hz або 28,6 st (див Рис.4). Таких коливань у більш старших вікових групах ми не спостерігали. З віком у жінок та чоловіків діапазон ЧОТ звужується. Також інтенсивність, з якою мовці вимовляють вигуки з віком зменшується (див. Табл.).

Таким чином, у результаті вивчення просодичних характеристик емоційного мовлення на матеріалі художніх англійських фільмів трьох вікових груп до 20-ти років, мовців віком від 20-40 років та людей середнього віку від 40 до 60 років, можна зробити висновок про можливість визначення належності індивідуума до певної вікової групи за характерними особливостями просодичної організації мовлення. Особливості мелодики, динамічного компоненту мовлення слугують індикаторами віку.

Так, було встановлено, що у процесі вікової диференціації мовців важливу роль відіграють значення ЧОТ, інтенсивності та діапазону. Перспективним напрямом є вивчення акустичних параметрів вікової варіативності просодичного компоненту англійського мовлення на базі аудитивного аналізу.

Список використаної літератури:

1. Баранов А.М., Добровольский Д.О., Михайлов М.Н., Паршин П.Б., Романова О.И. Англо-Русский Словарь по Лингвистике и Семиотике. — М.: Изд-во Российской Академии Наук, Института Русского Языка им. В.В. Виноградова, 2003. — 626 с.
2. Вайнрайх У. Языковые контакты. Состояние и проблемы исследования. — К.: Вища школа, 1979. — 263с.
3. Дорда В.О. Гендерні аспекти молодіжного сленгу США / В. О. Дорда / Вісник СумДУ. — Серія 20 “Філологія”. — №1. — 2008.
4. Кулешів В.В., Мишин А.Б. Сопоставление артикуляционных баз английского и русского языков и фонетическая интерференция. — М.: Узд-во МГУ, 1987. — 118с.
5. Наумов В.В. Лингвистическая идентификация личности. - М.: Изд-во «КомКнига», 2006. - 240 с.
6. Палагина Н.Н. Психология развития и возрастная психология: Учебное пособие для вузов. - М.: Московский психолого-социальный институт, 2005. — 288 с.
7. Романова Е. Ю. Просодическая вариативность американской монологической речи в различных возрастных группах : дис. канд. фил. наук: спец. 10.02.04 / Романова Елена Юрьевна. — Московський державний університет. — М., 2008. — С. 70.
8. Трубецкой КС. Основы фонологии. — М.: Изд-во «Аспект-Пресс», 2000.-352 с.
9. Чередниченко О.І. Зарубіжне мовознавство на зламі століть // Вісник Київського лінгвістичного університету. Серія Філологія. — К.: Видавничий центр КДЛУ, 2000. — Т.3, №2. — С. 7-14.
10. The Break-Up. — Режим доступу: <http://www.krevedko film.ru/film/.../The-Break-Up.html>.
11. The Butterfly Effect 2. — Режим доступу: <http://www.imdb.com/title/tt0457297/-The-Butterfly-Effect2.html>
12. Hartman J.W. Guide to Pronunciation. Dictionary of American Regional English. Vol. L - Cambridge, Mass and London, England: Harvard University Press, 1985. - 21 p.
13. Labov W. The Social Stratification of English in New York City. — Washington, D.C: Center for Applied Linguistics, 1966. - 501 p.
14. Helffiich H. Age Markers in Speech. // In Scherer K.R. and Giles H. (eds.) Social Markers in Speech. — Cambridge: Cambridge; University Press, 1979.-P. 63-146.
15. Honey, I Shrunk The Kids. — Режим доступу: <http://www.letmewatchthis.com/movie-2812-Honey-I-Shrunk-the-Kids.htm>.
16. Meet the Focker's. — Режим доступу: <http://www.new-kino.net/komedii/2067-znakomstvo-s-fakerami-Meet-The-Fockers.html>.

17. P. S. I Love You. – Режим доступа: [http:// www. watch- free. tv/.../watch-PS-I-Love-You-movie-online-free-2007/html](http://www.watch-free.tv/.../watch-PS-I-Love-You-movie-online-free-2007/html).

18. Trudgill P. The Social Differentiation of English in Norwich. — Cambridge: Cambridge University Press, 1974.-P. 186-187.